

Ковбаса В. М.

кандидат юридичних наук

проректор

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Допит є найбільш розповсюдженою слідчою дією, за допомогою якої збирається інформація про злочин і злочинну діяльність певних осіб. Це обумовлюється високими інформативними можливостями допиту та надійністю, простотою та швидкістю отримання результату. Допит – це процесуальна дія, яка являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, котрі беруть у ньому участь, та спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні.

Узагальнення поглядів вчених та сучасного стану слідчої діяльності, дозволяє дійти висновків, що під час підготовки до проведення допиту слідчий повинен здійснювати такий комплекс організаційно-підготовчих заходів: повне, всебічне і ретельне вивчення матеріалів провадження; визначення предмету допиту та сформованої слідчої ситуації; визначення кола осіб, які підлягають допиту; визначення послідовності проведення допитів; вивчення особи злочинця; збирання оперативної інформації про допитувану особу (склад злочинної групи) та вчинених нею злочинів; визначення часу проведення допиту (тривалість допиту); визначення способу виклику на допит; визначення місця проведення допиту; підбір речових доказів та інших матеріалів для пред'явлення допитуваному; визначення технічних засобів фіксації допиту та їх підготовка; визначення учасників проведення допиту; забезпечення сприятливих умов проведення допиту; ознайомлення зі спеціальною літературою або використання допомоги осіб, що володіють спеціальними знаннями; використання оперативно-розшукової інформації; визначення низки тактичних прийомів, що будуть застосовуватися під час допиту; планування допиту.

При допиті потерпілого необхідно визначити анкетні дані власника та реєстраційні дані ТЗ; час на який був залишений автомобіль без нагляду; час виявлення пропажі; місце з якого відбулось викрадення; марка, модель, колір, рік випуску, державний реєстраційний номер; ідентифікаційний номер VIN (при наявності), номер двигуна, кузова, шасі (рами) ТЗ. Доцільним є також з'ясування у власника показань приладів автомобіля, зокрема спідометра, та кількості пального, яке містилось в

баку та можливо в каністрах чи інших ємкостях у ТЗ. Це допоможе визначити на яку відстань вдасться безперешкодно зникнути злочинцям на викраденому транспорті.

Найбільш «складним» є розслідування таємного незаконного заволодіння. При допиті потерпілого від таємного викрадення необхідно встановити хто з родичів (знайомих) мав доступ до ТЗ або дублювати ключів від замків гаражу, машини; наявність протиугінного пристрою (ким, де і коли був встановлений); хто проявляв інтерес до ТЗ напередодні злочину; час вчинення протиправного діяння (час залишення машини та тривалість відсутності); які були зупинки на маршруті руху; хто був у дворі (на вулиці) під час залишення автомобіля; чи не були втрачені ключі від машини. Таким чином, підсумовуючи викладене, можна сказати, що відомості, які підлягають з'ясуванню при допиті потерпілого від незаконного заволодіння ТЗ, умовно можна розділити на загальні питання (типові для всіх злочинів та спрямовані на характеристику предмету посягання та власника) та спеціальні (ті, що визначають обставини конкретного діяння з урахуванням способу його вчинення).

Окрім потерпілого на початковому етапі розслідування повинні бути допитані і свідки. Проведення вказаної слідчої дії також має ряд особливостей. Коло осіб, котрі можуть бути допитані у якості свідка дуже велике. Так до них можна віднести як очевидців, котрі через виконання своїх професійних обов'язків або випадково могли на власні очі спостерігати злочин, так і осіб, котрі мають право використовувати ТЗ чи ним розпоряджатися. Показання зазначених осіб нерідко набувають особливої важливості для визначення особи злочинця, способу вчинення злочину та напрямку зникнення ТЗ.

При вчиненні незаконного заволодіння ТЗ з СТО, свідками можуть бути: охоронець; директор СТО; слюсар, котрий ремонтував автомобіль на станції. При викраденні автомобіля з гаражного кооперативу допитуються у якості свідків: особи, котрі виявили нестачу ТЗ; охоронець, який знаходився на чергуванні; голова гаражного кооперативу; власники інших гаражів, котрі прибули на територію після залишення водієм автомобіля; особи, котрі проводили вільний час у своїх гараж приблизно в цей час; особи, котрі мають право користуватися ТЗ.

Під час викрадення з території підприємства, установи, організації допитуються: охоронець, який чергував в той день; адміністрація підприємства (начальник транспортного відділу); водій, за яким закріплений ТЗ; особи, котрі мають право використовувати ТЗ; особи, котрі з різних причин затримались на підприємстві. У ситуаціях викрадення ТЗ з охоронюваної території підприємства, гаражу чи СТО свідки повинні бути допитані за такою схемою: час прийняття автомобіля на зберігання, місце його паркування, о котрій годині останній час здійснювався обхід території, які ТЗ знаходились поряд, хто в цей час

заходив чи заїжджав на територію, та який час перебував там; хто цікавився викраденим ТЗ напередодні, хто залишався на території після останнього обходу, чи є в наявності у охоронця ключі від залишених ТЗ та де вони зберігаються; чи здійснював охоронець керування ТЗ, чи довіряв керування іншим особам, чи є інші засоби охорони, чи спрацювали вони.

Розслідування незаконних заволодінь ТЗ відбувається в умовах жорсткої протидії. Так, члени ОЗУ намагаються під час допиту зайняти більш вигідну позицію, дають неправдиві і неповні показання або постійно їх змінюють, чинять активну протидію розслідуванню. Зважаючи на це, під час розслідування вказаних злочинів слідчими використовуються усі висвітлені у криміналістичній літературі тактичні прийоми допиту. Втім, особливого значення з них набувають ті, що найчастіше використовуються у слідчій діяльності з розслідування незаконних заволодінь ТЗ.

Пиріг І.В.

кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО–КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Проблемам застосування криміналістичної техніки під час збирання та дослідження доказів у різні часи приділялось достатньо уваги з боку вчених-криміналістів. Багато питань на сьогодні вирішено, але є й такі, що спонукають до наукової дискусії. Під науково-технічними засобами в криміналістиці розуміють прилади, пристосування і матеріали, які використовують для збирання та дослідження доказів або створення умов, що утрудняють учинення злочинів.

Суб'єктами застосування технічних засобів при розслідуванні злочинів на досудовому слідстві можуть бути слідчий, оперуповноважений, спеціаліст та експерт. Але поділ технічних засобів за приналежністю їх до суб'єкта використання, запропонована рядом вчених, на нашу думку, є недоцільним, оскільки не можна чітко визначити перелік технічних засобів, які б застосовувались винятково слідчим, оперуповноваженим, спеціалістом чи експертом. У зв'язку з цим за суб'єктом застосування видається припустимим класифікувати тільки комплекти науково-технічних засобів, в яких зосереджено оптимальний набір засобів для використання певним суб'єктом.

Криміналістична техніка, як слушно зауважує В.Ю. Шепітько,